

Verksamheten i Europeiska unionen under 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 30 mars 2017 att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2016/17:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2016 och följdmotionen som väckts med anledning av den i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utskottets verksamhetsområde och över motion 2016/17:3662 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 7–9 och 28.

Utskottet anser att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

I yttrandet finns ett särskilt yttrande (V) och en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2016 i enlighet med 9 kap. 21 § i riksdagsordningen. Skrivelsen tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

Finansutskottets beredningsområde berörs främst av följande avsnitt i skrivelsen:

- Europa 2020-strategin och den europeiska terminen
- Översynen av EU:s fleråriga budgetram
- Ekonomi och finans
- Finansmarknaden
- Skatt på finansiella transaktioner
- EU:s budget
- Skydd av EU:s finansiella intressen
- Statistik.

Inledning

Regeringen inleder skrivelsen med att konstatera att 2016 var ett år som ställde EU:s sammanhållning och krishanteringsförmåga på prov. Samtidigt fastslår regeringen att EU nu ser en tydlig ekonomisk återhämtning, med en försiktig stigande tillväxt och sjunkande arbetslöshet.

Regeringen konstaterar att migrationsfrågan fortfarande är aktuell liksom frågan om att trygga säkerheten till följd av årets terrorattacker. Vidare har betydande arbete under året ägnats åt frågor relaterade till situationen i Syrien och sanktionerna mot Ryssland. Frågor om klimat och energi har även varit i fokus under året.

Storbritanniens folkomröstning som resulterade i beslutet att lämna EU-samarbetet kommer att bli en historisk utmaning för samtliga medlemsstater och för Storbritannien. Flera oklarheter kvarstår kring utträdet, men regeringen konstaterar att Sverige genom detta förlorar en samarbetspartner med liknande mål när det gäller EU-samarbetet.

Regeringen uppmärksammar även att det har varit ett ökat fokus på sociala frågor inom EU. I detta sammanhang nämns Sveriges arbete för rättvisa arbetsvillkor och för att ett mer socialt Europa ska få en större roll i EU-samarbetet. Vidare nämns kommissionens avisering av en europeisk pelare för sociala rättigheter, förslaget till ett reviderat utstationeringsdirektiv samt det toppmöte om rättvisa jobb och tillväxt som statsministern tillsammans med kommissionens ordförande ska stå värd för under hösten 2017.

Regeringen tar även upp det arbete som inleddes under 2016 för att främja ökad delaktighet genom det s.k. EU-handslaget med bl.a. arbetsmarknadens parter.

Europa 2020-strategin och den europeiska planeringsterminen

Skrivelsen

Europa 2020 är EU:s gemensamma strategi för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, hög sysselsättning och social sammanhållning i unionen.

Den sjätte europeiska termen inleddes i november 2015 med att kommissionen presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringar för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för 2016.

Inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska samtliga medlemsstater lämna nationella reformprogram till kommissionen i april varje år. I dessa program ska medlemsstaterna redogöra för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. I april lämnade Sverige sina nationella reform- och konvergensprogram till kommissionen.

Rådet antar landspecifika rekommendationer om genomförandet av Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Rekommendationerna är inte bindande, och regeringen uppger att man ser dem som ett instrument för en ansvarsfull ekonomisk politik och för att uppnå de mål som har satts inom EU. De rekommendationer som rådet antog för Sverige för 2016 var följande:

- Ta itu med hushållens ökande skuldsättning genom att korrigera skatteincitamenten, särskilt genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor för bostadslån eller genom att höja fastighetsskatten.
- Se till att makrotillsynsmyndigheten har mandat att i god tid genomföra åtgärder för att garantera den finansiella stabiliteten.
- Främja bostadsinvesteringar och effektivisera bostadsmarknaden bl.a. genom att införa större flexibilitet i hyressättningen och genom att se över utformningen av beskattningen av kapitalvinster för att underlätta bostadstransaktioner.

Motionen

I motion 2016/17:3662 yrkande 5 föreslår Björn Söder m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen. Motionärerna framhåller att det, även om Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns anledning att ifrågasätta om EU ska fungera genom gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna.

Tidigare behandling i utskottet

Den 26 april 2016 informerade statssekreterarna Karolina Ekholm och Hans Dahlgren utskottet om konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet för 2016. Sveriges nationella reformprogram för 2016 baserades i huvudsak på regeringens förslag till åtgärder och reformambitioner i budgetpropositionen för 2016 och 2016 års ekonomiska vårproposition.

I 2016 års behandling av regeringens skrivelse Verksamheten i den Europeiska unionen under 2015 (ytr.2015/16:FiU3y) framhöll utskottet att Sverige i egenskap av medlem i EU har åtagit sig att nå Europa 2020-målen och att omvandla dem till nationella mål och tillväxtfrämjande strategier.

Utskottet framhöll vidare vikten för hela Europa av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten återställs. Det långsiktiga ansvaret för de offentliga finanserna och den samhällsekonomiska stabiliteten i medlemsstaterna är av central betydelse för att bevara finanspolitikens trovärdighet. Utskottet ansåg därmed inte att icke-euroländer skulle undantas från 2020-målen.

Översynen av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020

Skrivelsen

Under hösten 2016 presenterade kommissionen en översyn av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. I översynen ingår förslag som syftar till att hantera utmaningar kopplade till migration, säkerhet samt tillväxt och sysselsättning. Förslagen innebär kraftigt utökad budgetflexibilitet. Flera utgiftsrestriktiva länder, däribland Sverige, var starkt kritiska till kommissionens förslag.

Motionen

I motion 2016/17:3662 yrkande 4 vill Björn Söder m.fl. (SD) att regeringen ska verka för en minskning av EU:s budget och kostnader, detta särskilt med tanke på Storbritanniens utträde.

I yrkande 7 vill motionärerna att regeringen ska verka för att utjämna och likställa relationen mellan Sveriges utgifter och inkomster till EU. Motionärerna vänder sig mot den snedvridning mellan medlemsländer som råder inom unionen vad gäller EU:s finansiering och anser att svenska skattebetalares medel ska användas för utveckling av Sverige i stället för Central- och Östeuropa. Motionärerna ser med stor oro på att EU vid sin halvtidsöversyn av den fleråriga budgetramen 2014–2020 inte kunnat motivera varifrån inkomsterna för de höjda anslagen ska tas.

I yrkande 8 anser motionärerna att regeringen bör motsätta sig ytterligare kostnader för svenska skattebetalare till följd av ökade anslag inom migrationsområdet. Motionärerna motsätter sig att svenska skattebetalare ska

bli tvungna att ytterligare bekosta flyktingmottagningen och dess konsekvenser för EU:s medlemsländer.

I yrkande 9 föreslår motionärerna att regeringen ska verka för att EU ska följa den fastställda felmarginalen på 2 procent i budgeten. Denna felmarginal har under senare år överskridits avsevärt, och motionärerna kräver att regeringen lyfter frågan för att uppnå ett långsiktigt och respektfullt omhändertagande av svenska medborgares ekonomiska medel.

Tidigare behandling i utskottet

Regeringen tog under hösten 2016 fram faktapromemorian Översyn av EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 (2016/17:FPM8). Finansminister Magdalena Andersson besökte utskottet den 29 september 2016 för att informera om bl.a. EU:s långsiktiga budget, den fleråriga budgetramen.

Den fleråriga budgetramen gäller under en sjuårsperiod. Beslut om den nuvarande budgetramen togs 2013 och den gäller för perioden 2014–2020. Storbritanniens utträde ur EU kommer därmed främst att påverka nästkommande budgetram, dvs. 2021–2027.

Regeringen har vid flera tillfällen informerat utskottet om Storbritanniens utträde ur EU. Dagen efter folkomröstningen i Storbritannien, midsommarafton den 24 juni 2016, hölls ett extrainkallat telefonmöte med information från finansminister Magdalena Andersson. Därefter fick utskottet information i frågan i september 2016 och i mars 2017. Överläggning med utskottet kommer att hållas längre fram i processen i takt med att de närmare förutsättningarna för utträdet utkristalliseras.

Ekonomi och finans

Finansiellt stabilitetsstöd

Skrivelsen

I skrivelsen går regeringen igenom vilka medlemsstater som tagit emot stabilitetsstöd via stabilitetsmekanismer inrättade för euroländer, vilka betalningsbalansstöd som har betalats ut till medlemsstater med nationell valuta samt det makrofinansiella stöd som har betalats ut till länder utanför EU.

Motionen

I motion 2016/17:3662 yrkande 28 vill Björn Söder m.fl. (SD) att regeringen ska verka för att dra in kommande utbetalningar till icke-EU-medlemmar, återföra de ekonomiska medlen till medlemsstaterna och låta medlemsländerna enskilt besluta om utbetalningar av makrofinansiellt stöd. Motionärerna anser att EU inte bör engagera sig som bidragsgivare och högrisklånggivare till länder som inte är medlemmar och än mindre länder som tydligt har visat sig vara inkapabla att hantera sina egna statliga finanser.

Ekonomisk styrning och samordning

Skrivelsen

Stabilitets- och tillväxtpakten är ett gemensamt regelverk inom EU som består av en förebyggande och en korrigerande del, det s.k. underskotts-förfarandet. Förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser genomfördes för femte året i rad inom ramen för den europeiska planeringsterminen.

Utifrån en preliminär analys av medlemsländernas ekonomi, med hjälp av elva makroekonomiska indikatorer och tre sysselsättningsindikatorer, föreslogs vilka länder som skulle djupgranskas. I den preliminära analysen överskred Sverige tre angivna tröskelvärden (bytesbalansöverskott, minskande exportmarknadsandelar och hög privat skuldsättning), och kommissionen inledde en djupgranskning av Sverige. I denna konstaterades att åtgärder behövdes för hushållens skuldsättning och de snabbt ökande bostadspriserna för att minska risken för skadliga effekter på ekonomin. Djupgranskningarna publicerades som en del av kommissionens landrapporter i februari och låg till grund för de landspecifika rekommendationer som presenterades i maj.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet informerades i april 2016 om landrapporterna inom ramen för konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet.

Reformeringen av den ekonomiska och monetära unionen

Skrivelsen

Arbetet med att följa upp stegen i rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära rapport, kallad De fem ordförandenas rapport, fortsatte under 2016. Regeringen framhåller i sin skrivelse att den vill se ett väl fungerande EMU och att man som så långt som möjligt vill värna EU:s sammanhållning. Regeringen har lämnat tidigare ståndpunkter till reformeringen av EMU i faktapromemoriorna 2014/15:FPM44 och 2015/16:FPM15. Kommissionen aviserade i september 2016 att förslag om EMU kommer att ingå i en vitbok om EU:s framtid som skulle presenteras i mars 2017.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggning med utskottet ägde rum i februari 2016, och information lämnades i september.

Utskottet har även vid tidigare tillfällen behandlat De fem ordförandenas rapport. Detta gjordes bl.a. i utlåtandet Färdigställandet av EU:s ekonomiska och monetära union (utl. 2015/16:FiU13). I utlåtandet betonade utskottet särskilt vikten av att hålla samman EU och att samtliga medlemsstater ska

diskutera och besluta om frågor som rör hela EU. Vidare rekommenderade utskottet att arbetet ska fokusera på att effektivt genomföra befintliga regler snarare än på att inrätta nya förfaranden och organ. Utskottet framhöll också betydelsen av att medlemsstaternas regeringar och parlament har utrymme att utforma det egna landets ekonomiska politik, så att politiken ges nödvändig demokratisk förankring.

Den 1 mars 2017 presenterade kommissionen en vitbok om EU:s framtid. Den vitbok som nu presenterats innehåller inte de tidigare aviserade förslagen om fortsatt genomförande av EMU. Kommissionen har i stället valt att begränsa innehållet till en presentation av följande fem scenarier för hur unionen skulle kunna förändras fram till 2025 beroende på hur man väljer att agera:

1. fortsätta som förut,
2. enbart den inre marknaden,
3. de som vill mer gör mer,
4. göra mindre men göra det effektivare eller
5. göra mycket mer tillsammans.

Regeringen har presenterat en faktapromemoria om kommissionens förslag (2016/17:FPM81).

Initiativ för att främja investeringar i EU och Europeiska investeringsbanken

Skrivelsen

Arbetet med att genomföra den investeringsplan som kommissionen presenterade under 2014 (se 2014/15:FPM13) fortsatte under 2016. Ett särskilt fokus låg på den första pelaren, Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi). Rådet enades i december om att förlänga Efsi fram till 2020.

Regeringen välkomnar investeringsplanen och har accepterat beslutet om en förlängning av Efsi. Ett viktigt skäl till detta är de förbättringar i Efsi-förordningen som regeringen menar att en förlängning skulle innebära. Åtgärder inom den tredje pelaren, som syftar till att främja ett mer investeringsvänligt klimat i EU, framhålls av regeringen som en särskilt viktig del i investeringsplanen.

Europeiska investeringsbanken (EIB) är ett fristående organ inom EU med huvudsyfte att bidra till tillväxt och sysselsättning inom unionen. Eftersom merparten av Efsi-projekten har genomförts av EIB har det påverkat EIB:s arbetssätt.

Tidigare behandling i utskottet

Finansutskottet informerades om kommissionens förslag till förlängning av Efsi den 29 september 2016, och under hösten gjorde utskottet en subsidiaritetsprövning av förslaget.

En överläggning med utskottet om förlängning av Efsi hölls med finansminister Magdalena Andersson den 29 november 2016. Underlaget för överläggningen bestod av en muntlig föredragning av finansministern, en promemoria (dnr FI2016/3269) och en faktapromemoria (2016/17:FPM9).

Efsi inrättades den 1 juli 2015. I behandlingen av frågan välkomnade utskottet investeringsplanen som ett viktigt komplement till andra åtgärder för att stärka den europeiska konkurrenskraften och tillväxten samt för att bidra till en hållbar utveckling. Utskottet framhöll att investeringsklimatet behöver förbättras genom bättre lagstiftning och enklare regler samt genom en fördjupning av den inre marknaden, särskilt den digitala inre marknaden. Utskottet stödde den målsättning som tagits fram för Efsi som bl.a. omfattar långsiktig tillväxt och ökad konkurrenskraft och där lån kan möjliggöras till projekt med hög potential med högre risk än vad marknaden är beredd att investera i. Vidare ställde sig utskottet positivt till möjligheten att utbyta åsikter om hur Efsi kan användas för forskning och utveckling och för innovation. Utskottet konstaterade vid överläggningen med finansministern i november 2016 att det fanns stöd för den ståndpunkt som regeringen redovisade. I utskottets yttrande till kommissionens arbetsprogram 2017 (yttr. 2016/17:FiU3y) instämde utskottet i kommissionens slutsats att det finns tecken på att Efsi fungerar som avsett. Samtidigt konstaterade utskottet att det fortfarande finns behov av att på lite sikt utvärdera Efsis bidrag till finansieringen av ekonomin i stort.

Finansmarknaden

Bankmarknaden

Revidering av fjärde penningtvättsdirektivet

Skrivelsen

I juli 2016 presenterades förslaget om ett reviderat penningtvättsdirektiv (se 2015/16:FPM117). Direktivet antogs i maj 2015 och ska vara genomfört i medlemsstaterna i juni 2017. Till följd av de händelser som inträffat efter maj 2016, terrorattackerna i Bryssel och Nice samt avslöjanden om skatteundandragande (de s.k. Panamadokumenten), presenterade kommissionen i juli förslag till vissa ändringar av det redan antagna direktivet.

Tidigare behandling i utskottet

En överläggning om kommissionens förslag till ändring av penningtvättsdirektivet hölls med finansmarknadsminister Per Bolund den 25 oktober 2016.

Penningtvättsutredningen har lämnat förslag på en ny lag om åtgärder mot penningtvätt och mot finansiering av terrorism. Exempelvis föreslås att tillsynsmyndigheterna ska få vidta en rad olika åtgärder när tillsyn bedrivs med stöd av penningtvättslagen. En lagrådsremiss lämnades den 23 februari 2017, och regeringen kommer att överlämna en proposition med förslag till

ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism till riksdagen i början av juni.

Bankunionen

Skrivelsen

Den 24 november 2015 presenterade kommissionen ett förordningsförslag om en gemensam insättningsgarantiförsäkring, och förhandlingar initierades i början av 2016. Samtliga medlemsländer är med i dessa förhandlingar.

Under uppbyggnadsfasen av den gemensamma resolutionsmekanismen har medlemsländer i bankunionen enats om att upprätta bilaterala låneavtal med den gemensamma resolutionsnämnden. Överenskommelsen innebär att medlemsstaten bistår med bryggfinansiering för sin egen andel av fonden, om denna behöver utnyttjas innan allt kapital har betalats in. I november inleddes förhandlingar om en gemensam säkerhetsmekanism. Sverige, som inte ingår i bankunionen, berörs i nuläget inte av dessa överenskommelser.

Utöver förslaget till gemensam insättningsgarantiförsäkring presenterade kommissionen i november 2015 även ett meddelande om slutförande av bankunionen. I detta ingick åtgärder för att minska risker i banksektorn. Den 23 november 2016 presenterade kommissionen lagförslag på detta område som riktar sig till samtliga medlemsstater.

Liksom under tidigare förhandlingar om bankunionen har Sverige drivit att bankunionen inte får leda till diskriminering eller annan negativ påverkan av medlemsstater som inte deltar i unionen.

Tidigare behandling i utskottet

Under 2016 hölls två överläggningar med utskottet om kommissionens förslag om att inrätta ett europeiskt insättningsgarantisystem. Vid det ena tillfället närvarade finansmarknadsminister Per Bolund och statssekreterare Ulf Holm och vid det andra tillfället statssekreteraren. Underlaget för överläggningarna bestod bl.a. av en faktapromemoria från Finansdepartementet (2015/16:FPM27).

Den 10 maj 2016 informerade finansmarknadsminister Per Bolund om den gemensamma insättningsgarantiförsäkringen. Utskottet informerades även av finansmarknadsministern om de pågående förhandlingarna den 17 januari 2017.

Revidering av kapitaltäckningsregelverket och krishanteringsdirektivet

Skrivelsen

Kommissionen presenterade den 23 november 2016 ett förslag som innehöll revideringar av kapitaltäckningsdirektivet, kapitaltäckningsregelverket i tillsynsförordningen och regelverket för krishantering i krishanteringsdirektivet. Förslaget är en del av de riskreducerande åtgärder inom

bankunionen som refereras till som ”bankpaketet” och innebär dels ändringar av befintliga regler, dels införandet av sedan tidigare överenskomna globala standarder i EU.

Tidigare behandling i utskottet

Den 22 december 2016 överlämnade regeringen faktapromemorian Åtgärder för riskreducering i förordningar och direktiv om kapitaltäckning och krishantering (2016/17:FPM39) till riksdagen. I denna framgår regeringens preliminära bedömning av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipernas tillämpning i de föreslagna rättsakterna. I samband med utskottets sammanträde den 17 januari 2017 redogjorde finansmarknadsminister Per Bolund närmare för regeringens syn på förslagen.

Utskottet ansåg i sitt yttrande (yttr. 2016/17:FiU38) att kommissionens ändringsförslag för bestämmelser som gäller pelare 2 bl.a. innebär att kraven för pelare 2 inte längre får ta höjd för system- eller makrotillsynsrisiker. Utskottet framhöll även att de föreslagna begränsningarna minskar medlemsstaternas flexibilitet att hantera identifierade system- och makrotillsynsrisiker. En för låg nivå på ett instituts kapital i förhållande till de risker som institutet är exponerat mot eller utsätter det finansiella systemet för kan innebära stora konsekvenser för statsfinanserna och samhällsekonomin som helhet. Därför måste en medlemsstat på nationell nivå ha möjlighet och rättighet att vidta de åtgärder som anses motiverade för att säkerställa den finansiella stabiliteten i landet.

Utskottet underströk i sitt yttrande att medlemsstaternas möjlighet och rättighet att vidta eventuella ytterligare åtgärder för att säkerställa den finansiella stabiliteten i respektive land måste värnas och ansåg att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen ur ett proportionalitetsperspektiv. Därmed föreslog utskottet att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Kammaren antog de föreslagna motiverade yttrandena.

Värdepappersmarknaden

Kapitalmarknadsunionen

Skrivelsen

I september 2015 presenterade kommissionen en handlingsplan om skapandet av en kapitalmarknadsunion (se fakta-PM 2015/16:FPM10). Under 2016 presenterade kommissionen två statusrapporter på området, och i september angavs nya prioriteringar för arbetet med kapitalmarknadsunionen.

Förslag som presenterades var bl.a. ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande och ett direktivförslag om företagsrekonstruktion. Även andra initiativ har tagits i form av t.ex. offentliga samråd och skapande av expertgrupper.

Tidigare behandling i utskottet

Överläggningar i finansutskottet om kapitalmarknadsunionen har ägt rum vid flera tillfällen. Enligt kommissionens arbetsprogram för 2017 ska en halvtidsöversyn av arbetet med kapitalmarknadsunionen presenteras under året.

I finansutskottets yttrande över kommissionens arbetsprogram 2017 framhöll utskottet att det var angeläget att kapitalmarknaderna och marknaderna för finansiella tjänster integrerades ytterligare (ytr. 2016/17:FiU3y). Dock underströk utskottet att detta måste ske utan att den finansiella stabiliteten undergrävs och med ett fullgott konsument- och investerarskydd, i linje med vad utskottet framhållit i granskningarna av kommissionens grönböcker om kapitalmarknadsunionen och om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag (utl. 2014/15:FiU29 och utl. 2015/16:FiU19).

Utskottet påminde även om att kapitalmarknadsunionen inte bara är en viktig fördjupning av den inre marknaden. Den är även central för arbetet inom investeringsplanen för att skapa ett bättre investeringsklimat.

Revidering av prospektdirektivet

Skrivelsen

I november 2015 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av prospektdirektivet i form av en ny förordning (2015/16:FPM25). Revideringen är ett av flera initiativ inom kapitalmarknadsunionen och syftar till att minska företagets administration och regelbörda vid emittering av värdepapper till potentiella investerare. Under förhandlingarna, som påbörjades i januari 2016, betonade Sverige vikten av att säkerställa en balans mellan administrativ börda och investerarskydd. En politisk överenskommelse nåddes den 7 december.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet genomförde under 2016 en subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om revidering av prospektdirektivet. En överläggning om förslaget till revidering av direktivet hölls med finansmarknadsminister Per Bolund och statssekreterare Ulf Holm den 4 februari 2016.

I finansutskottets yttrande över kommissionens arbetsprogram 2017 framhöll utskottet att det var angeläget att kapitalmarknaderna och marknaderna för finansiella tjänster integrerades ytterligare (ytr. 2016/17:FiU3y). Dock underströk utskottet att detta måste ske utan att den finansiella stabiliteten undergrävs och med ett fullgott konsument- och investerarskydd, i linje med vad utskottet framhållit i granskningarna av kommissionens grönböcker om kapitalmarknadsunionen och om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag (utl. 2014/15:FiU29 och utl. 2015/16:FiU19).

Utskottet påminde även om att kapitalmarknadsunionen inte bara är en viktig fördjupning av den inre marknaden. Den är även central för arbetet inom investeringsplanen med att skapa ett bättre investeringsklimat. I

sammanhanget noterade utskottet kommissionens meddelande om att påskynda reformarbetet inom handlingsplanen för kapitalmarknadsunionen (KOM(2016) 601). Utskottet välkomnade de framsteg som gjorts och att kommissionen upprätthåller styrfarten i arbetet.

Penningmarknadsfonder

Skrivelsen

Under 2014 presenterade kommissionen ett förordningsförslag om penningmarknadsfonder (2013/14:FPM6) som innebär att särskilda regler för penningmarknadsfonder införs utöver de generella regler som finns i direktiven om fondföretag och förvaltare av alternativa investeringsfonder (UCITS- och AIFM-direktiven). Förhandlingarna under 2016 ledde fram till en kompromiss med Europaparlamentet. Förslaget ska formellt antas på ett rådsmöte våren 2017.

Tidigare behandling i utskottet

En överläggning med finansutskottet om frågan om penningmarknadsfonder ägde rum den 26 april 2016. Finansmarknadsminister Per Bolund och statssekreterare Ulf Holm presenterade regeringens aktuella ståndpunkter. Sverige hade lagt fram en positiv granskningsreservation om det paket som ordförandeskapet presenterat eftersom det kräver en ändring i ståndpunkten i frågan om hur CNAV-fonder (fonder som håller ett konstant nettotillgångsvärde) ska behandlas. Den nya ståndpunkten behövde därför förankras hos utskottet. Utöver frågan om CNAV-fonder lyftes även två andra frågor av betydelse för regeringen: proportionalitet om maximalt tillåten investering i en enskild utgivare, samt proportionalitet när det gäller interna kreditvärderingar. Utskottet konstaterade att det fanns stöd för den ståndpunkt som regeringen redovisade.

Utskottet informerades i frågan i oktober 2016 och januari 2017.

Återhämtning och resolution för centrala motparter

Skrivelsen

Ett förslag till förordning om återhämtning och resolution för centrala motparter presenterades av kommissionen i november 2016. Förordningen syftar till att säkerställa att centrala motparter i första hand, och myndigheter i andra hand, har trovärdiga verktyg för att återhämta respektive avveckla centrala motparter vid en finansiell kris.

Tidigare behandling i utskottet

Frågan om återhämtning och resolution för centrala motparter subsidiaritetsprövades av utskottet i februari 2017. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritets- eller proportionalitetsprincipen.

Ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande

Skrivelsen

Kommissionen presenterade under sommaren 2016 ett förslag om ändrade regler för europeiska riskkapitalfonder respektive fonder för socialt företagande samt ett unionsprogram för stärkt delaktighet för konsumenter i finansmarknadslagstiftningen.

Tidigare behandling i utskottet

En överläggning hölls med finansmarknadsminister Per Bolund om kommissionens förslag till regeländringar om europeiska riskkapitalfonder och fonder för socialt företagande den 25 oktober 2016 (2015/16:FPM121).

Unionsprogram för stärkt delaktighet för konsumenter i finansmarknadslagstiftningen

Skrivelsen

Den 15 juni presenterade kommissionen förslaget om stärkt delaktighet för konsumenter i finansmarknadslagstiftningen (2015/16:FPM115). Förslaget syftar till att återupprätta medborgarnas förtroende för en sund finansiell sektor genom att stärka delaktighet och informationsgivning.

Tidigare behandling i utskottet

En överläggning med finansutskottet om kommissionens förslag hölls med finansmarknadsminister Per Bolund den 25 oktober 2016. Regeringen ställde sig i huvudsak positiv till förslaget men uppgav i sin promemoria att man kommer att verka för att programmet finansieras genom omprioriteringar inom den fleråriga budgetramen.

Försäkringsmarknaden

Ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut

Skrivelsen

Kommissionen presenterade i mars 2014 ett omarbetat direktiv om tjänstepensionsinstitut (2013/14:FPM76). I juni nådde Europaparlamentet, kommissionen och rådet en överenskommelse.

Utskottet informerades om direktivet i maj 2016.

Skatt på finansiella transaktioner

Skrivelsen

I mars 2016 lämnade Estland det fördjupade samarbetet om en skatt på finansiella transaktioner som hade ingåtts av elva medlemsstater (Belgien, Estland, Frankrike, Grekland, Italien, Portugal, Slovenien, Slovakien, Spanien, Tyskland och Österrike) i början av 2013.

De deltagande staterna har ännu inte nått någon överenskommelse om skatten. Sverige, som inte har rösträtt i frågan, har deltagit aktivt i diskussionerna. Lägesrapporter presenterades i juni och december 2016.

EU:s budget

Skrivelsen

I juni 2016 presenterade kommissionen sitt förslag till årsbudget för 2017. Rådets position antogs i september. Sverige har under rådsförhandlingarna ansett att kommissionens förslag till årsbudget har varit för högt. Alla medlemsstater (inklusive Sverige) utom en röstade ja till rådets position. I november nåddes en överenskommelse om EU:s årsbudget för 2017.

Sveriges avgift till EU baseras på de faktiska utgifterna på EU-budgeten och beräknades uppgå till 30,4 miljarder kronor 2016.

Tidigare behandling i utskottet

Den 21 juni 2016 besökte statssekreterare Max Elger utskottet för överläggning om EU:s årsbudget för 2017. En överläggning med finansutskottet ägde även rum i november. Utskottet har tidigare uttryckt stöd för regeringens ståndpunkt om att effektivitet och återhållsamhet för den svenska EU-budgetpolitiken ska ligga fast, senast i betänkandet Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen (bet. 2016/17:FiU5).

Skydd av EU:s finansiella intressen

Skrivelsen

Varje år granskar Europeiska revisionsrätten kommissionens genomförande av budgeten. Granskningen ligger till grund för om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Ekofinrådet beslutade att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2014. Sverige, Nederländerna och Storbritannien röstade nej till rekommendationen vid omröstningen i Ekofinrådet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar inledningsvis regeringens skrivelse med berättelsen om verksamheten i Europeiska unionen. Enligt utskottet är skrivelsen ett viktigt instrument för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat i det europeiska samarbetet.

Utskottet noterar att 2016 var ett år som ställde EU:s sammanhållning och krishanteringsförmåga på prov. Storbritanniens beslut att lämna EU-samarbetet kommer att bli en stor utmaning för unionen och för Storbritannien. Utskottet noterar även att det under året har skett en ekonomisk återhämtning inom EU, med försiktigt stigande tillväxt och en minskad arbetslöshet.

Sverige har i egenskap av medlem i EU åtagit sig att nå Europa 2020-målen och att omvandla dem till nationella mål och tillväxtfrämjande strategier. Tillväxteffekten blir dock störst om alla länders enskilda insatser samordnas och inriktas mot samma mål, och därför har EU-kommissionen infört en årligen återkommande cykel för samordning av ekonomi- och finanspolitiken – den europeiska planeringsterminen. Arbetet med termen är en del av reformen av EU:s regler om samordning av medlemsländernas ekonomiska politik som har sin grund i stabilitets- och tillväxtpakten. Reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten behöver dock stramas upp så att alla länder för en ansvarsfull finanspolitik över hela konjunkturcykeln och fokuserar mer på tillväxt. En positiv ekonomisk utveckling förutsätter att stabilitet och tillväxt går hand i hand.

Utskottet har tidigare framhållit vikten för hela Europa av att respekten för stabilitets- och tillväxtpakten återställs. Det långsiktiga ansvaret för de offentliga finanserna och den samhällsekonomiska stabiliteten i medlemsstaterna är av central betydelse för att bevara finanspolitikens trovärdighet. Det ligger i Sveriges intresse att även andra länder har finanspolitiska ramverk och regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Det är bra för Sverige att sådana ram- och regelverk både finns och i fortsättningen tillämpas effektivt. Med den europeiska planeringsterminen finns nu även en gemensam övervakningscykel för budget- och strukturpolitiken, och termen bidrar till att öka kraven på EU-ländernas budgetdisciplin. Enligt utskottet ska rådet och kommissionen, när de tillämpar regelverket för förstärkt samordning av den ekonomiska politiken, fullt ut respektera de nationella parlamentens roll. Utskottet håller fast vid denna uppfattning och anser att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2016/17:3662 (SD) yrkande 5 om att regeringen ska verka för att icke-euroländer ska undantas från Europa 2020-målen.

Den finansiella och ekonomiska krisen visade tydligt att den svenska ekonomin är starkt beroende av utvecklingen i euroområdet. För Sveriges del är det också av stor betydelse att den inre marknaden utvecklas positivt och skapar möjligheter för svenska företag och medborgare. Utskottet framhöll i sitt yttrande om EU:s arbetsprogram för 2017 att det är angeläget att kapitalmarknaderna och marknaderna för finansiella tjänster integreras

ytterligare. Utskottet har vid tidigare tillfällen även framhållit betydelsen av finansiell stabilitet i EU:s omvärld. Det ligger i såväl Sveriges som EU:s intresse att även länder i unionens närområde utvecklar regelverk som främjar ekonomisk stabilitet och tillväxt. Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 28 i motion 2016/17:3662 (SD) om att regeringen ska verka för att dra in utbetalningar för makrofinansiellt stöd till icke-EU-medlemmar.

När det gäller EU:s budget ställer sig utskottet bakom de principer och utgångspunkter som regeringen vid tidigare tillfällen ansett ska vara styrande för budgeten – subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, sund ekonomisk förvaltning och restriktivitet. Sverige ska även i fortsättningen verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, innebärande en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin. Under 2017 kommer halvtidsöversynen av den gällande fleråriga budgetramen att beslutas, och ett förslag till flerårig budgetram efter 2020, inklusive ett system för inkomster till budgeten, ska presenteras. Den svenska restriktiva grundhållningen i EU-budgetpolitiken är fast förankrad i riksdagen. Utskottet framhöll i sitt yttrande om kommissionens arbetsprogram för 2017 att halvtidsöversynen av den gällande budgetramen bör fokusera på hur budgeten uppnår önskade resultat och på ett effektivare och förenklat genomförande. Utgiftstaken ska respekteras och de totala utgifterna hållas tillbaka. Det betyder att eventuellt ökade utgifter på ett område ska finansieras genom neddragningar på ett annat.

I de kommande förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram ser utskottet ett tillfälle till ytterligare modernisering av EU-budgeten. En omprioritering till förmån för åtgärder med ett tydligt europeiskt mervärde som främjar ekonomisk förnyelse bör vara vägledande i arbetet. Utskottet befarar att konsekvenserna av Storbritanniens utträde ur EU kan komma att utgöra ett betydande inslag i förhandlingarna. Utskottets preliminära utgångspunkt är att en minskning av antalet medlemsstater bör innebära en minskning av budgeten och att det även framöver kommer att finnas behov av att jämna ut skillnader mellan medlemsstaternas avgifter till budgeten för att undvika oproportionerligt stora nettobidrag. Utskottet vill i detta sammanhang betona betydelsen av att regeringen bevakar Storbritanniens utträde ur EU och informerar utskottet om utvecklingen på området.

Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkandena 4, 7 och 8 i motion 2016/17:3662 (SD) som rör frågor om EU:s budget samt Sveriges avgifter till EU.

Utskottet har vid tidigare tillfällen framhållit att kontrollen av att EU-medel används på ett korrekt och effektivt sätt behöver förbättras. Revisionsrätten bör få ökade möjligheter att bedriva effektivitetsrevision för att bedöma om olika utgiftsprogram är ändamålsenligt utformade för att uppnå de politiska målen. Transparens, enkelhet och tydlig ansvarsfördelning bör vara vägledande i utformningen av budgeten och enskilda utgiftsprogram. Med anledning av detta anser utskottet att utrikesutskottet bör avstyrka yrkande 9 i

motion 2016/17:3662 (SD) om att regeringen bör verka för att den fastställda felmarginalen för EU:s budget följs.

Stockholm den 27 april 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Maria Plass (M), Ingela Nylund Watz (S), Oscar Sjöstedt (SD), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Dennis Dioukarev (SD), Ulla Andersson (V), Jakob Forssmed (KD), Börje Vestlund (S), Fredrik Schulte (M), Anette Åkesson (M), Leif Pettersson (S), Mathias Sundin (L) och Björn Wiechel (S).

På finansutskottets vägnar

Avvikande mening

Oscar Sjöstedt och Dennis Dioukarev (båda SD) anför:

Minskning av EU:s budget och Sveriges avgifter

Vi vill att regeringen ska verka för en minskning av EU:s budget och kostnader, detta särskilt med tanke på Storbritanniens utträde. Vi vänder oss mot den snedvriddning mellan medlemsstater som råder inom unionen, där vissa länder står för en större del av finansieringen och andra får medel nästan helt utan motkrav.

Sverige har trots sin storlek varit den tredje största nettobetalaren till EU mellan 2000-2015. Vi anser att regeringen ska verka för att utjämna relationen mellan Sveriges utgifter och inkomster till EU. Svenska skattebetalares medel ska användas för utveckling av Sverige i stället för Central- och Östeuropa.

Vi ser med stor oro på att EU vid sin halvtidsöversyn av den fleråriga budgetramen 2014–2020 inte kunnat motivera varifrån inkomsterna för de höjda anslagen ska tas.

Vi anser att regeringen bör motsätta sig ytterligare kostnader för svenska skattebetalare till följd av ökade anslag på migrationsområdet. Vi motsätter oss att svenska skattebetalare ska bli tvungna att ytterligare bekosta flyktmottagningen och dess konsekvenser för EU:s medlemsstater.

Vi vill att regeringen ska verka för att EU ska följa den fastställda felmarginalen på 2 procent i budgeten. Denna felmarginal har under senare år överskridits avsevärt och vi kräver att regeringen lyfter frågan för att uppnå ett långsiktigt och respektfullt omhändertagande av svenska medborgares ekonomiska medel.

Undantag från Europa 2020-målen

Vi anser att det är dags att EU tar ett steg tillbaka. Även om vi tycker att Europa 2020-målen i sig är sympatiska, finns det anledning att ifrågasätta om det verkligen är så EU ska fungera – med gemensamma mål som omvandlas till en harmoniserad strategi som i sin tur omvandlas till EU:s gemensamma rekommendationer om reformer i medlemsstaterna. Konvergens mellan medlemsstaternas ekonomier och tillväxt kommer nog snarare till genom sund konkurrens mellan medlemsstaterna och marknadstillträde inom unionen, än genom en harmoniserad utbildningspolitik och användningen av strukturfonder.

De nationella reformprogrammen är en av de avgörande bitarna för att EU ska kunna utöva inflytande över en medlemsstats finanspolitik. För att medborgare och partier ska kunna dels ta del av, dels bilda opinion om hur EU påverkar medlemsstaterna, anser vi att det är avgörande att regeringens förslag till nationellt reformprogram överlämnas till riksdagen i en särskild skrivelse.

Utbetalningar av makrofinansierat stöd till icke-EU-medlemmar

Vi är starkt kritiska till det makrofinansierade stödet från EU till Tunisien på 500 miljoner, Jordanien, på 200 miljoner och sedan tidigare Ukraina på 1,8 miljarder euro. Vi vill att regeringen ska verka för att dra in kommande utbetalningar till icke-EU-medlemmar samt återföra de ekonomiska medlen till medlemsstaterna och låta medlemsstater enskilt besluta om utgivandet av makrofinansierat stöd.

Vi anser att EU inte bör engagera sig som bidragsgivare och högrisklångivare till länder som inte är medlemmar och än mindre länder som tydligt har visat sig vara inkapabla att hantera sina egna statliga finanser. Medlemsstaterna bör i framtiden själva få bestämma om de är beredda att erbjuda lån och stöd till krisande ekonomier.

Ställningstagande

Med anledning av det som anförs ovan anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3662 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 4, 5, 7-9 och 28.

Särskilt yttrande

Ulla Andersson (V) anför:

Orsakerna till den ekonomiska krisen i EU är komplexa och sammanflätade men har synliggjort flera brister i det finansiella systemet. EMU-länderna är genom valutaunionen låsta till en gemensam penning- och valutapolitik, samtidigt som de saknar nationella centralbanker som kan agera som långgivare i sista instans. Den förda politiken har bidragit till att fördjupa och förlänga krisen i flera länder. Ökad överstatlighet är inte lösningen.

Jag tar avstånd från de avsteg från nationell bestämmanderätt över finanspolitiken som kommissionens förslag om förstärkt samordning och styrning av den ekonomiska politiken innebär och som det kommer till uttryck i den s.k. sexpacken inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Priset för den förda krishantering är att krisen blir allt djupare som social, demokratisk och politisk kris.

EU:s hantering av den ekonomiska krisen visar på en brist på demokratisk legitimitet. En bankunion riskerar att förstärka EU:s makt på medlemsstaternas bekostnad. Jag anser att det behövs betydligt kraftigare åtgärder för att trygga den finansiella stabiliteten. En sådan åtgärd är att införa en lag om bankdelning som separerar traditionell bankverksamhet från spekulativ investmentverksamhet, vilket föreslås i den s.k. Liikanenrapporten som tyvärr verkar ha hamnat längre ned på den politiska dagordningen bl.a. på grund av motstånd från den svenska regeringen.

Under 2016 fortsatte arbetet med att följa upp stegen i rapporten Färdigställandet av EU:s ekonomiska monetära union, även benämnd De fem ordförandenas rapport. Rapporten innehåller mycket långtgående förslag om ett fördjupat EU-samarbete. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU. Jag är starkt kritisk till rapportens förslag. Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär medlemsstaternas nationella beslutanderätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar förhindrar de enskilda medlemsstaterna att fatta nödvändiga beslut utifrån sina egna förutsättningar. Då länderna står inför olika utmaningar och det finns obalanser i de individuella ekonomierna som måste lösas är steg i federal riktning fel väg att gå. Enligt min mening är det viktigt att medlemsstaternas kompetens inte beskärs ytterligare. De åtgärder som föreslås i rapporten innebär ett ökat EU-inflytande. Grundläggande befogenheter flyttas från medlemsstaterna, och fördragsändringar kommer att bli nödvändiga. Jag menar att det krävs en bred debatt och att de nationella parlamenten aktivt involveras i diskussionen om ett framtida EMU. Demokratisk legitimitet är här en central fråga.

Under 2016 föreslog kommissionen en förlängning av Europeiska fonden för strategiska investeringar (Efsi). Jag tycker det är bra att kommissionen tar initiativ för att öka investeringarna i EU i syfte att bidra till högre tillväxt, ökad

sysselsättning och stärkt konkurrenskraft. Efsi ska stödja strategiska investeringar av europeisk betydelse inom bl.a. infrastruktur, utbildning, forskning och innovation samt förnybar energi. Investeringarna bör kunna bidra till omställningen mot en grön resurseffektiv ekonomi, t.ex. genom hållbara investeringar på energi-, miljö- och klimatområdet med fokus på innovativa teknologier. I Sverige är ökade investeringar i Almi och Norrlandsfonden två viktiga satsningar.

Vidare anser jag och Vänsterpartiet att förslaget om en transaktionsskatt bör genomföras. Även Sverige bör ansluta sig till ett sådant arbete och införa transaktionsskatten. En sådan skatt skulle öka den finansiella stabiliteten. Intäkterna från skatten ska dock gå till de enskilda medlemsstaterna. Intäkterna behövs inte minst för att öka de sociala investeringarna såväl här hemma som i olika EU-länder.

Vänsterpartiet anser att EU:s budget bör minskas kraftigt. Vi motsätter oss generellt förslag som ökar EU:s makt. På områden där det är möjligt att flytta fram positionerna för en progressiv politik måste en bedömning göras från fall till fall om fördelarna överväger riskerna med att ytterligare politikområden förs till EU-nivå. Vi anser vidare att Sverige bör omförhandla sitt avtal med EU där en av utgångspunkterna bör vara att få lämna EU:s gemensamma jordbrukspolitik för att bygga upp en nationell politik inom det området.